

Folkekirke for noen eller for alle, uavhengig av funksjonsevne?

Søndag 25. september inviteres det til «for alle» gudstjenesten i Fredrikstad domkirken. Med denne markering vil vi vise at folkekirken ordinære gudstjenesten skal være en gudstjeneste for, av og med alle, hvor alle hører med i et stort mangfoldsfellesskap.

Gudstjenesten er en del av «Møtested kirken» sitt 20 årsjubileum. «Møtested kirken» er et gudstjeneste-fellesskap tilrettelagt for alle. Her har mennesker med bistandsbehov og utviklingshemning funnet et gudstjenestefellesskap hvor den enkelte opplever seg sett, verdsatt og inkludert som den en er. Jevnlig kommer 30 – 50 mennesker til disse gudstjenestene, som holdes en onsdagskveld i måneden i Østre Fredrikstad kirke. Gudstjeneste-fellesskapet er et samarbeid med alle menigheten i Fredrikstad og Hvaler.

Når vi til søndag «inntar» domkirken, er dette for å vise at alle gudstjenester skal være for, med og av alle mennesker, uavhengig av funksjonsevne og livssituasjon. Dette skal merkes, sees og oppleves, og være et av kjennetegnene på kirkens arbeid i lokalsamfunnet. Kirkens øverste organ, Kirkemøtet, har flere ganger i sine vedtak slått fast at Den norske kirke skal framstå som en kirke hvor alle har like muligheter til deltakelse. Kirkenes Verdensråd (KV) har uttalt at «en kirke som ikke rommer mennesker med nedsatt funksjonsevne, blir selv en kirke med nedsatt funksjonsevne». Først når alle, uavhengig av funksjonsevne og livssituasjon, finner sin plass i kirkens rom, og bidrar med sitt, blir kirken det den var tenkt å være – en kirke med alle.

I søndagens gudstjeneste er mennesker med utviklingshemning ikke bare med som deltakere, men med som helt naturlige bidragsyttere ved korsang, lesning, bønn, i prekenen og ved utdeling av nattverden. I gudstjenesten vil det visuelle og opplevelsesaspektet få mer plass enn vi er vant til, fordi mange ikke bare hører med «øret», men med alle sanser. En slik måte å legge til rette en gudstjeneste på, tror vi er god for alle.

Få er uenige i visjonen og målet om en kirke med alle. Ingen innen kirken målbærer at mennesker med nedsatt funksjonsevne og utviklingshemning ikke skal være med i kirkens ordinære gudstjenester og samlinger. Samtidig er det langt igjen før lokalkirken virkelig framstår som en kirke med alle. Fremdeles er det et stort gap mellom teori og praksis. Arbeidet med å inkludere mennesker som trenger en form for bistand for å kunne delta på en likeverdig måte, blir oftest et arbeid for de spesielt interesserte.

Vi har undret oss over hvorfor det er slik. Er dette et uttrykk for et menneskesyn som holder noen mennesker for mer verdifulle enn andre og hvor vi rangeres etter yteevne? Blir mennesker med utviklingshemning sett på som annerledes mennesker som ikke har samme behov som andre? Få vil gi tilkjenne at de står for et menneskesyn som rangerer mennesker, samtidig må vi være ærlige på at kirkens praksis forteller om et annet menneskesyn enn det kirken lærer.

For ikke så mange årene siden ble mennesker med utviklingshemning hverken regnet med i kirken eller samfunnet, og ble ikke konfirmert. De kunne jo ikke tilegne seg kunnskap om troen, og derfor kunne de heller ikke tro. Da sentralinstitusjonene ble bygget rundt midten av forrige århundre, ble det en stor forbedring i levekårene for mennesker med utviklingshemning. Det interessante er at en da også «oppdaget» at mennesker med utviklingshemning kunne tro – akkurat som andre mennesker. Da «Ansvarsreformen» kom på nittitallet, ble beboerne overført til sine hjemkommuner. Nå skulle mennesker med utviklingshemning bo i lokalmiljøet og delta i lokalsamfunnets aktiviteter. Også i den ordinære gudstjenesten, som helt ordinære deltakere.

Slik gikk det ikke.

Fordi få mennesker med utviklingshemning og bistandsbehov var en del av den lokale menighet, ble «Møtsted kirken til». Målsettingen var todelt, gi et fullverdig gudstjenestetilbud og samtidig bygge en bro til gudstjenesten i den lokale menighet. Vi har langt på vei lyktes med den første målsetting, men det er langt igjen før kirkens ordinære gudstjenester virkelig rommer alle.

Vi drømmer om en kirke for, med og av alle, uavhengig av funksjonsevne og livssituasjon. En kirke hvor absolutt alle mennesker blir respekter, akseptert og regnet med, både som bidragsytere og som mottakere. Og hvor det ikke er forskjell på oss, men hvor alle er likeverdige og nødvendige. Det er dette som er kirke. En kirke hvor grupper settes utenfor, blir en karikatur av en kirke.

Neste år er det 500 år siden Martin Luther spikret opp sine 95 teser på kirkedøra i Wittenberg. Reformasjonsjubileet skal feries, men også gi rom for ransakelse. Vi trenger en reformasjon i jubileumsåret. For fremdeles er det ikke rom for alle i folkekirkens gudstjenester, fremdeles praktiseres ikke menneskeverdet slik at det ses og oppleves. Det er behov for nye teser på kirkedørene – som sikrer en kirke med, for og av alle.

Dette handler ikke bare om inkludering, men om forståelsen av og formidlingen av kirkens budskap – om nåde og menneskeverd. Gudstjenesten i domkirke søndag den 25. september, er ikke ment som et «stunt», men som en synliggjøring av en helt ordinær gudstjeneste i framtidens kirke. En kirke for, med og av alle. Vist i praksis slik at det sees, oppleves og merkes.

Tor Ivar Torgauten
spesialprest
Borg bispedømme

Ann Christin Arneberg Nicolaysen
Diakon
Fredrikstad domkirken